

УДК 331.556.4

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА МІГРАЦІЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ В УКРАЇНІ

Горда М.В., Зелінська Г.О.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Проблема еміграції найбільш освічених і кваліфікованих фахівців є актуальною для України. У статті розглянуто причини та наслідки інтелектуальної міграції в країні. Також розглянуто основні шляхи зменшення її масштабів. Проаналізовано структуру інтелектуальних мігрантів. Запропоновано заходи щодо покращення міграційної політики в Україні.

Ключові слова: інтелектуальна міграція, «вплив інтелекту», інтелектуальний потенціал, інтелектуальна власність, наукові кадри.

Актуальність проблеми. Уже довгий час український уряд переймається проблемою еміграції найбільш освічених і кваліфікованих фахівців до інших країн. З погляду уряду це втрата для країни, тому що Україна вкладає кошти в освіту тих осіб, які застосовують свої навички та знання деінде. Кваліфікована еміграція має і позитивні сторони, покращення ділового клімату в країні, ймовірно, сприятиме вирішенню проблеми безробіття разом із багатьма іншими.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Формування і розвитку наукових уявлень про інтелектуальну міграцію варто пов'язувати з іменами таких російських та українських вчених, як О. Грудзінський [1, с. 123-131], І. Майданік [2, с. 34-38], В. Ніколаєвський [3, с. 140-147], Я. Петрова [4, с. 127], М. Семікіна [5, с. 107-114]. Так, у роботах Я. Петрової автор розглядала інтелектуальну міграцію з точки зору міграції нау-

кових і викладацьких кадрів високої і вищої кваліфікації [4, с. 127], а О. Грудзінський розглядає в рамках інтелектуальної міграції міжнародну науково-технологічну співпрацю, її причини, переваги та бар'єри, звертає увагу на можливість міждержавної кооперації без «впливу інтелекту». Не зважаючи на доробок розглянутої теми у працях науковців, проблема інтелектуальної міграції на рівні регіонів та держави потребує подальших ґрунтовних досліджень.

Метою статті є аналізування причин та наслідків інтелектуальної міграції з України та пошук шляхів зменшення її масштабів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Еміграція кваліфікованих фахівців притаманна не тільки для України, але й іншим пострадянським країнам. Розпад Радянського Союзу спричинив економічну та політичну нестабільність в суспільстві. Крім цього, відкрились нові

можливості для еміграції населення. Все це стало поштовхом до демографічної кризи в умовах тільки що утвореної незалежної молододі Української держави. Найбільша хвиля еміграції кадрового потенціалу за часів незалежної України спостерігалась на початку 1990-х років, але масовий «відтік» молодих і висококваліфікованих фахівців за межі держави і досі залишається проблемою. Україна посідає одне з провідних місць у рейтингу країн-донорів із постачання інтелектуальних, висококваліфікованих та некваліфікованих трудових ресурсів, які через матеріальну скруту змушені емігрувати.

Інтелектуальна міграція притаманна майже всім країнам. Особливо яскраво вона проявляється там, де попит на фахівців з вищою освітою менший, ніж їх пропозиція. Сьогодні міграційна політика багатьох розвинутих країн світу (США, Німеччина, Великобританія тощо) ґрунтується на принципах заохочення та привабливня інтелектуального мігранта, бо саме креативна особистість визначає конкурентоспроможність економічних систем, є основою багатства народів та ключовим ресурсом розвитку високорозвинутих країн. Саме тому вони не тільки дбають про примноження і якісне зростання власного інтелектуального капіталу, створюючи науково-технологічні парки, лабораторії, інвестуючи у розвиток навчальних та наукових установ, але й активно формують попит на іноземних спеціалістів. Україна сьогодні ще володіє досить вагомим науково-технічним кадровим потенціалом. Але, на жаль, внаслідок цілої низки політичних, економічних, соціальних проблем вона вже втратила близько третини свого наукового потенціалу і продовжує його втрачати. Не належна увага українського уряду до збереження та відновлення наукового потенціалу України призвела до зменшення на 50% чисельності науковців середнього віку та майже на 60% молодшого наукового персоналу. Так, у 2014 році тільки біля 0,3% випускників від їх загальної кількості, які отримали диплом магістра, спеціаліста та бакалавра, були прийняті на роботу за фаховим спрямуванням [6]. Останнім часом в Україні у системі підготовки кадрів та формування кадрової політики щодо фахівців вищої кваліфікації накопичилось багато проблем, що потребують негайного вирішення. Існує значний розрив між підготовкою наукових кадрів та їх залученням до роботи у науковій сфері, незважаючи на те, що чисельність докторів та кандидатів наук у країні зростає. Частка залучених до наукової та науково-технічної діяльності, неухильно скорочується. За чотирнадцять років незалежності України кількість докторів наук збільшилась на 48%, однак їх кількість у сфері наукової та науково-технічної діяльності зросла тільки на 10%. Чисельність кандидатів наук за цей же період зросла на 46%, однак кількість тих, хто займався науковою роботою, зменшилась на 34,7%. Це свідчить про те, що фахівці з науковим ступенем, особливо молоді, більш схильні до міграції [6]. Така ситуація дає підстави стверджувати, що для України характерні ознаки руйнування інтелектуального капіталу нації, а економічні, політичні, соціальні чинники, що діють в умовах глибокої кризи вітчизняної науки ще підсилюють це руйнування.

Інтелектуальні мігранти виїжджають за межі національних кордонів не лише у пошуках вищої матеріальної винагороди за свою працю, а також у пошуках технологічно оснащених лабораторій, сучасних робочих місць, які мають комфортніші побутові умови праці [7, с. 58]. В перші роки незалежності України реципієнтами інтелектуальної міграції були в основному Росія та Польща. Сьогодні основними країнами зовнішньої міграції висококваліфікованих кадрів стали США, Німеччина, Ізраїль, Канада. Головними чинниками, які приваблюють інтелектуальних мігрантів є створення умов сприятливого середовища для акумуляції наукових знань, поширення міжнародних програм з інформаційного обміну для підвищення кваліфікації вченого тощо. Багато розвинутих країн світу намагаються «привабити чужий інтелект» різними способами (гранди, навчання, освітні проекти).

Варто зазначити, що не всі українські вчені, які від'їжджають за межі країни, дійсно працюють за кордоном у науковій сфері. Статистика свідчить, що лише п'ята частина інтелектуальних мігрантів влаштовується за спеціальністю. Здебільшого, це найбільш кваліфіковані фахівці, вже відомі своїми працями за кордоном. Решта ж залишають країну і свої науково-дослідні установи не стільки заради влаштування на роботу за фахом, скільки заради матеріального благополуччя. Вагомим чинником інтелектуальної міграції є і залишається економічний, бо гідний рівень заробітної плати, високий рівень матеріально-технічного оснащення робочого місця, комфортні умови праці і життя мотивують людину до високопродуктивної праці.

Віковий ценз більшості українців, які тимчасово емігрують з країни або хочуть виїхати на постійне місце проживання в іншу країну, складає в основному 20-49 років. Відсутність перспективи – основна причина інтелектуальної міграції молодих вчених. Аналітичний центр Cedos оприлюднив статистичні дані, які засвідчують, що з 2009 до 2014 року майже на 80% зросла кількість українських студентів, які здобули освіту в іноземних ВНЗ [8]. При цьому майже дві третини – це українці, які навчаються у польських університетах. Їх число зросло з 9620 до 14951 особи. Приріст українських студентів у російських вищих навчальних закладах, як зазначили в аналітичному центрі, склав 1292 особи. За припущенням аналітиків, це відбулося за рахунок студентів з окупованих агресором українських територій. Збільшилась і кількість українців, охочих навчатись в австралійських, канадських, британських, чеських та італійських університетах [8].

За останні роки з України виїхали понад 1000 аспірантів і 200 кандидатів наук [8]. Рівень освіти в певній мірі також впливає на рішення українців емігрувати, адже ті, в кого кращі вміння, навички та рівень освіти, більш імовірно шукатимуть роботу в Європейському Союзі (ЄС), ніж в інших країнах світу.

Динаміку чисельності українських науковців та кількості організацій, які проводять наукові дослідження й розробки, протягом періоду 2013-2015 років зображено на рисунку 1 [9], з якого видно, їх спадну тенденцію. Така ситуація з проведенням наукових досліджень не дає

підстави сподіватися на технологічний прорив України у галузях економіки.

Варто зазначити, що сьогодні дещо змінюються причини еміграції з нашої країни. У період 2015-2016 років на перший план серед причин, які спонукали громадян за заробітчанство виходили: нестабільна політична ситуація та відсутність почуття безпеки, українці акцентують увагу на матеріальних негараздах, таких як інфляція, зростання цін і низький рівень життя. Підтвердженням вищесказаного можуть служити результати опитування, опубліковані Міжнародним кадровим порталом hh.ua [10]. За отриманими даними, троє з п'яти опитаних зізналися, що не бачать свого майбутнього в Україні. Кожен другий не задоволений розміром заробітної плати та економічним розвитком в державі. Трохи менше, ніж половина не хочуть залишатися в країні, в якій не виконуються закони і процвітає корупція. Двоє з п'яти стурбовані нестабільною політичною ситуацією. Третина ідуть за «якістю життя» – хорошою медициною, освітою, якісним та доступним страхуванням. Трохи менше, ніж третина впевнені, що за кордоном можна значно більше заробляти, виконуючи навіть низькокваліфіковану роботу. Про почуття безпеки, можливість професійної самореалізації та спрощену процедуру реєстрації власного бізнесу українці згадали в останню чергу. На внутрішній переїзд в межах України згодні лише четверо зі ста опитаних.

Таким чином, можемо стверджувати, що основними причинами еміграції висококваліфікаційних кадрів сьогодні є нестабільна політична ситуація в державі, економічні негаразди та соціальна напруга в суспільстві.

Серед причин інтелектуальної міграції з України відзначаємо:

- бажання покращити свій матеріальний стан за рахунок підвищення рівня заробітної плати та інших надходжень;
- пошук кращих умов праці і життя;
- високий рівень безробіття в Україні;
- відсутність перспектив професійного розвитку;
- відсутність можливості проводити важливі наукові експерименти через застарілість матеріально-технічної бази у наукових організаціях;

- недостатнє науково-інформаційне забезпечення діяльності вчених;

- низький рівень попиту в Україні на наукомістку і високотехнологічну вітчизняну продукцію;

Судячи з досвіду інших посткомуністичних держав Центральної та Східної Європи, інтеграція зі спільним ринком ЄС, до якої прагне Україна, може прискорити процес «відтоку мізків». Спільна візова політика та вступ до Шенгенської зони сприятимуть спрощенню та здешевленню подорожей і постійному проживанню в ЄС з одного боку, а з іншого – прискорюватиме емігрування високоосвічених кадрів.

Виникає природне запитання: «У що може обернутися міграція кадрів для України?» На сьогоднішній день науковці не можуть дійти єдиного висновку щодо наслідків інтелектуальних міграцій для Української держави. З одного боку, вплив мігрантів негативно впливає на соціально-економічний розвиток країни. Негативні наслідки від інтелектуальної міграції впливають, найперше, на демографічну ситуацію в країні. З метою працевлаштування за кордон виїжджають молоді сім'ї з досить високим рівнем освіти, і як наслідок: старіння нації, зниження рівня народжуваності, збільшення рівня смертності. Все це призводить до глибокої демографічної кризи. До позитивних наслідків можна віднести процес «циркуляції мізків». Фахівці, що повертаються на Батьківщину, використовують у науково-технічній діяльності отримані передові знання, уміння і досвід, поліпшують професійні навички за рахунок переваг, отриманих під час перебування за кордоном. Крім того, тимчасовий виїзд студентів і вчених для участі у дослідженнях та проектах сприяє інтеграції України до світового науково-технічного й освітнього співтовариства. Нині офіційна статистика не в змозі оцінити реальні масштаби інтелектуальної міграції, через відсутність єдиних уніфікованих методичних підходів щодо вимірювання інтенсивності міграційних процесів висококваліфікованих працівників. Це негативно позначається на можливості оцінки кількісних та якісних параметрів інтелектуального заробітчанства. Як бачимо експерти зазначають, що еміграція висококваліфікованих кадрів насправді може

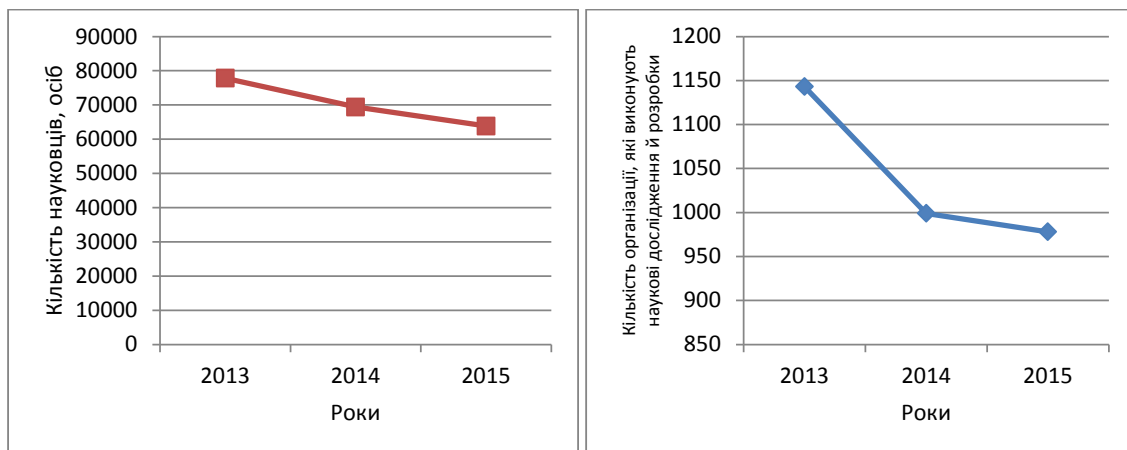

Рис. 1. Динаміка чисельності українських науковців (а) та кількості організацій, які проводять наукові дослідження й розробки (б), протягом 2013-2015 років

надати як переваги, так і негативні наслідки для країни-донора [11]. Наприклад, грошові перекази з-за кордону сприяють розвитку місцевої економіки. Крім того, дуже часто «експорт» висококваліфікованих кадрів – це «вулиця з двостороннім рухом», тобто спочатку студенти та кваліфіковані фахівці залишають країну з метою отримання високоякісної освіти та більшого доходу, а потім повертаються до своєї рідної країни з новими ідеями та удосконаленими навичками. Загалом, чим кращі можливості в країні, в якій спостерігається відтік висококваліфікованих кадрів, тим вища ймовірність повернення висококласних фахівців до себе на батьківщину. Тому, першим виваженим кроком у державній міграційній політиці має бути підвищення інформаційного рівня статистичної інформації на основі впровадження найсучасніших технологій її обробки.

Держава робить певні кроки у розвитку науки, а отже створює умови для наукової еліти (особливо для молодих людей) працювати у власній країні. Так, у 2015 році після багатьох місяців роботи дослідників, установ і комітетів різноманітних профілів був прийнятий новий закон «Про наукову й науково-технічну діяльність» [12]. Результатом стало нове стратегічне законодавство, засноване на європейських стандартах. Зміни, що запроваджує цей закон, спрямовані на прискорення розвитку української науки. Даний закон передбачає залучення найкращих умів у процесі ухвалення рішень у галузі освіти і науки. Планується також надавати право голосу делегатам не старше 80 років. В українського уряді вперше з'являться наукові консультанти у нещодавно створеній Національній раді з питань розвитку науки і технологій, яка включатиме Наукову раду. До її складу увійдуть 24 найкращих українських дослідники, обрані незалежним комітетом, який, у свою чергу, був обраний 25-ма українськими дослідниками з найвищим індексом Гірша. Також законом передбачено обмежений термін перебування директорів на посаді, а саме максимальний термін перебування на посаді директора науково-дослідної установи – два терміни тривалістю п'ять років.

Варто зазначити, що у рамках ініціативи ЄС із наукових досліджень та інновацій, «Горизонт 2020», була створена комісія, одним із завдань якої є розроблення рекомендацій щодо поліпшення наукової діяльності. Також буде створений Національний науковий фонд і Рада, яка здійснюватиме контроль за розподілом коштів на основі відкритого конкурсу, що забезпечуватиме максимальну прозорість.

Новий закон дасть Україні шанс нарешті зупинити тенденцію до лобювання корпоративних інтересів у процесі прийняття наукових рішень. Але, як і з усіма реформами в Україні, успіх залежатиме від того, скільки дослідників залишаться працювати, щоби розвивати свою власну країну, попри труднощі.

Крім нового закону, наша країна вживає й інші заходи, спрямовані на розвиток наукового потенціалу. В Україні функціонує Мала академія наук України. Це цілісна, багаторівнева система виявлення та відбору обдарованих дітей, забезпечення духовного, інтелектуального, творчого розвитку молодого покоління, створення умов

для соціального та професійного самовизначення особистості, виховання майбутньої творчої та наукової еліти України. Щодо регіонального рівня, то при багатьох університетах створюють різноманітні науково-дослідні центри тощо. Зокрема, у 2016 році на базі Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу створено наукове містечко «Нова енергія». Це сучасна платформа для отримання знань та повноцінний розважальний навчально-тренінговий комплекс, що сприяє збільшенню зацікавленості дітей, молоді, дорослих та людей похилого віку до науки у сфері енергетики, відновних джерел енергії. Це як приклад того, що можна втілювати цікаві задуми і науково розвиватися у нашій державі.

З метою підвищення інтересу молоді до науково-дослідної роботи багатьма університетами розроблено низку моральних і матеріальних заходів, а саме: премії, стипендії, медалі тощо.

Дійсно, українські заробітчани пересилають додому мільярди доларів. Однак чи можуть гроші замінити Україні втрату освіченої і висококваліфікованої молоді – питання риторичне і відповідь на нього очевидна. Необхідно створювати середовище та умови для того, щоб люди могли застосовувати свої знання, вміння і реалізовували таланти тут. Акцент слід робити на ті галузі економіки, де у країні є конкурентні переваги.

Як і в деяких сусідніх країнах, в Україні є високий рівень освіти, особливо в технічному і фізико-математичному напрямку – радус, що їх ще не втрачено. Це добра основа. Україна має значний потенціал в інноваційних галузях, зокрема, в сфері ІТ, і не тільки аутсорсингу. Якщо говорити про інші сфери, Україна завжди досягала успіху в інженерії – традиційно близько третини експорту займало машинобудування. Звичайно, сьогодні інша ситуація, але важливо не розгубити цей потенціал, і за наявності нових експортних ринків розвивати ті галузі й напрямки, які будуть найбільш затребуваними. До них відноситься, звичайно, сільське господарство, а саме нові методи його ведення – так зване «smart agriculture».

Водночас суспільство має бути готовим до того, що навіть якщо реформи будуть проводитися дійсно ефективно і оперативно, ефект від них буде помітним не відразу. Це стосується також і працевлаштування. У створенні робочих місць важлива роль відводиться розвитку малого та середнього бізнесу (МСБ). З цією метою бізнесу потрібно забезпечити сприятливі умови для розвитку та доступу до капіталу. Саме сектор МСБ, зазвичай, є одним з основних джерел створення нових робочих місць. Наприклад, різні дослідження економік у ЄС показують, що в секторі МСБ створюється до двох третин усіх робочих місць у приватному секторі.

Загалом для зменшення масштабів інтелектуальної міграції, держава має спрямувати свою політику на розвиток та ефективне використання інтелектуального потенціалу шляхом:

- активного залучення талановитої молоді до наукової діяльності;
- забезпечення фінансування наукової сфери на достатньому рівні;
- забезпечення гідної заробітної плати у науковій сфері;

- подолання корупції на всіх рівнях, а, на-самперед, в освіті;
- забезпечення оновлення матеріально-технічної бази науково-дослідної сфери;
- визначення пріоритетних для держави наукових напрямів, за якими має здійснюватися підготовка наукових кадрів;
- створення сприятливих умов праці, з оснащеними необхідними технічними засобами лабораторіями, що сприятиме реалізації творчого та інтелектуального потенціалу;
- підвищення рівня соціальної захищеності працівників наукової сфери;
- стимулювання вітчизняного бізнесу до ефективного використання наукових розробок українських вчених;
- забезпечення більш тісної співпраці вищих навчальних закладів з науково-дослідними інститутами;
- використання грантової системи;
- здійснення системи заходів щодо тих вчених і спеціалістів, які здобули міжнародне визнання (створення для них нових лабораторій, інститутів тощо);
- підвищення ефективності науки й освіти в цілому. Враховуючи складність ситуації, мабуть, є сенс тимчасово відмовитися від частини програм і зосередити зусилля і кошти на виконанні окремих досліджень, що можуть дати кінцевий результат у вигляді сучасних технологій, конкурентоспроможних товарів; скоротити кількість вищих навчальних закладів, які не мають достатньої наукової бази і викладацьких кадрів;
- створення за прикладом Польщі, Угорщини та інших країн, де аналогічно спостерігається різке зростання обсягів наукової міграції, системи грантів «Для тих, хто повертається».

Україні слід скористатися досвідом країн ЄС, що сприятиме створенню спільних науково-дослідних центрів (JRC) для ефективного проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) і забезпечення конкурентоспроможності української наукової продукції на світових ринках. Фінансування у цих центрах здійснюється з бюджету Європейської Комісії за рахунок непрямих та узгоджених механізмів, при цьому ЄС виступає у ролі замовника, контролює виконання НДДКР та являє інтереси всього співтовариства. Тому одним із варіантів організації центрів досліджень та трансферу технологій в Україні є створення їх у межах вищезазначеної програми спільно з представниками української наукової діаспори з країн – членів ЄС.

Також у Європі існує Європейське агентство з координації наукових досліджень EUREKA – спільна програма в галузі НДДКР

з метою визначення передових напрямів науково-технологічного розвитку, які забезпечують зростання конкурентоспроможності країн-учасниць EUREKA на світових ринках. Під егідою цієї програми виконуються проекти у сфері інформатики, робототехніки, біотехнології, засобів зв'язку, нових матеріалів, транспорту, охорони довкілля, дослідження морських ресурсів та сін. Нині Україна є повноправним членом програми. І хоча участь українських науковців у проектах, що фінансуються програмою EUREKA, дає змогу проводити дослідження світового рівня, проте в черговий раз постає питання фінансування. Оскільки програмою передбачається, що фінансування для кожного учасника проекту надається його урядом (переважно міністерством, яке займається питаннями науки), кошти для українських учасників, хоча б частково, має надавати Міністерство освіти і науки України. До того ж, у багатьох програмах ЄС передбачається, що 10% витрат на виконання проекту відшкодовує сам учасник проекту. Саме тому під час розподілу бюджету на НДДКР потрібно враховувати статтю витрат на участь у європейських програмах. Це дасть змогу при незначних фінансових затратах виходити на міжнародний науково-дослідний простір та за рахунок участі у спільних проектах ЄС зробити українську науковцітку продукцію конкурентоспроможною і науковці обличать думки про еміграцію. Хоч у короткостроковій перспективі процес реформування і європеїзації можуть прискорити вплив кадрів, та найкращий спосіб повернути кваліфікованих кадрів на батьківщину – це поліпшити політичне, економічне та освітнє середовище в країні. Якщо програма українських реформ набере необхідних обертів, особливо у сфері освіти, Україні, ймовірно, вдасться повернути наших громадян, які прагнуть професійного росту.

Висновки. Україна повинна сформувати політику в інтелектуальній сфері таким чином, щоб знання, винаходи і розробки вітчизняних науковців слугували, насамперед, розвитку економіки своєї країни, а не іншим державам.

Стабільна та приваблива Україна – це найкраще рішення для мінімізації негативних наслідків відтоку кваліфікованого персоналу та заохочення повернення висококваліфікованих мігрантів з-за кордону, а також залучення кваліфікованих іноземців з інших ринків праці. Реалізація вищезазначених напрямів щодо регулювання інтелектуальної міграції в поєднанні з ринковими процесами саморегуляції можуть стабілізувати ситуацію щодо її проявів, стимулювати розвиток національної економіки, покращити якість людського капіталу, підвищити продуктивність праці та покращити якість життя населення.

Список літератури:

1. Грудзинский А.О. Европейский трансфер технологий: кооперация без «утечки мозгов» [Текст] / А.О. Грудзинский, Е.С. Балабанова, О.А. Пекушкина // Социологические исследования. – 2004. – № 11. – С. 123-131.
2. Майданік І. Інтелектуальна міграція в Україні у контексті міжнародної наукової співпраці / І. Майданік // Україна: аспекти праці. – 2009. – № 5. – С. 34-38.
3. Николаевський В.М. Інтелектуальна міграція: причини, наслідки, виклики [Текст] / В.М. Николаевський, В.В. Омельченко // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». – 2006. – № 723. – С. 140-147.
4. Міграція і толерантність в Україні / За ред. Ярослава Пилинського. – К.: Стило. – № 6. – 2007. – 191 с.

5. Семикіна М. Людський капітал та інвестиційне регулювання його мобільності в конкурентних умовах / М. Семикіна // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2004. – Вип. 5-1. – С. 107–114.
6. Соціологічне опитування сімей міжнародних трудових мігрантів у межах проекту Open Society Institute. – Higher Education Support Program. – Project Wealth, Poverty and Life Satisfaction in Transition Societies, 2013.
7. Офіційний сайт Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> 1
8. Офіційна веб-сторінка аналітичного центру CEDOS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cedos.org.ua>
9. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua>
10. Міжнародний кадровий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hh.ua>
11. Офіційна веб-сторінка аналітичної платформи VoxUkraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://voxukraine.org>
12. Офіційна веб-сторінка Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/848-19>

Горда М.В., Зелинська Г.О.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНАЯ МИГРАЦИЯ: ПРОБЛЕМЫ И СПОСОБЫ ИХ РЕШЕНИЯ В УКРАИНЕ

Аннотация

Проблема эмиграции наиболее образованных и квалифицированных специалистов актуальна для Украины. В статье рассмотрены причины и последствия интеллектуальной миграции в стране. Также рассмотрены основные пути уменьшения ее масштабов. Проанализирована структура интеллектуальных мигрантов. Предложено меры по улучшению миграционной политики в Украине.

Ключевые слова: интеллектуальная миграция, «утечка мозгов», интеллектуальный потенциал, интеллектуальная собственность, научные кадры.

Horda M.V., Zelinska G.O.

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

INTELLECTUAL MIGRATION: PROBLEMS AND WAYS OF THEIR SOLUTIONS IN UKRAINE

Summary

The problem of emigration of most educated and skilled professionals is important for Ukraine. The article examines the reasons and consequences of intellectual migration in the country. The ways of reducing its scope were examined. The structure of intellectual migrants was also analyzed. The measures for improving migration policy in Ukraine were proposed.

Keywords: intellectual migration, «brain drain», intellectual potential, intellectual property, brain-powers.